

Un camí complicat:

la lluita pels drets laborals en la indústria del calçat a la Xina

‘Durant la vaga la policia va deixar anar els gossos i els va ordenar que ens mosseguessin.’ Aquestes declaracions van ser realitzades per una treballadora d’una fàbrica de calçat a la província xinesa de Guangdong. Les violacions dels drets laborals segueixen sent molt freqüents en la indústria de calçat a la Xina. Testimonis com l’anterior van ser recollits en entrevistes realitzades el 2015 per a l’informe ‘Un camí complicat: la lluita pels drets laborals en la indústria del calçat de la Xina’. Les persones que treballen a les fàbriques que abasteixen les marques europees parlen d’altres infraccions, entre elles: salaris baixos, hores extra involuntàries, escassa protecció per garantir la seva salut i seguretat, violència d’Estat per reprimir vagues, impagament de les cotitzacions socials i indemnitzacions per acomiadament insuficients.

Aquesta fitxa examina de prop els drets laborals en la indústria del calçat a la Xina, així com la situació actual de les treballadores al sector del calçat.

Producció de calçat a la Xina

Tot el que s’esmenta anteriorment succeeix malgrat que la Xina compta amb una legislació laboral progressista, especialment en comparació amb altres països productors. De fet, la major part de les grans empreses del calçat compta, avui dia, amb codis de conducta destinats a reduir les infraccions de la legislació laboral per part dels seus proveïdors.

La Xina és, amb diferència, el major productor global de calçat: només l’any 2014 va produir 15.700 milions de parells de sabates.

Els principals centres de producció es trobaven tradicionalment a les províncies costaneres de Guangdong, Fujian i Zhejiang. Però l’augment dels costos de producció en aquestes zones ha portat a moltes empreses de calçat a traslladar-se a l’interior, per exemple a la província de Sichuan.

Figura 1 Principals productors mundials de calçat (2014) FONT: WORLD FOOTWEAR YEARBOOK 2015

	Pais	Quota global de mercat (%)	Parells (Milions)
1	Xina	64.6	15 700
2	Índia	8.5	2 885
3	Vietnam	3.7	810
4	Brasil	3.7	800
5	Indonèsia	3.0	724
6	Pakistan	1.6	388
7	Turquia	1.3	320
8	Bangladesh	1.3	315
9	Mèxic	1.0	245
10	Hàiti	0.8	197

No obstant això, Guangdong segueix sent la principal ubicació de la producció industrial a la Xina, i també per al sector del calçat. La majoria de les fàbriques de calçat s'agrupen a l'entorn de la regió del delta del riu de les Perles.

Els nuclis de producció més importants de la zona són Heshan, Huidong i Dongguan. Yue Yuen Industrial Holdings Limited, el principal productor mundial de calçat esportiu i de temps lliure de marca, també ha obert la majoria de les seves fàbriques a la regió de Dongguan. Només es disposa d'estadístiques sobre la distribució regional de la indústria de 2010. Aleshores gairebé el 75% dels productors de calçat de cuir es trobaven en tres províncies: Zhejiang, Guangdong i Fujian.

Violacions dels drets laborals en la indústria del calçat a la Xina

Com són les condicions laborals del dia a dia a les fàbriques de calçat de Guangdong? Per esbrinar-ho, vam entrevistar 47 persones treballadores de les fàbriques de calçat a la província de Guangdong a finals de 2015: Yue Industrial Holdings Ltd., Stella International Holdings Ltd. i Panyu Lide Shoes Industry Co. Ltd. L'edat mitjana de les persones entrevistades era de 42 anys: la més jove tenia 18 i la més gran, 53; el 70% eren dones. Algunes persones van mencionar que es contrac-

Figura 2 Les principals províncies productores de calçat a la Xina FONT: RECERCA PRÒPIA

ta cada vegada més gent gran perquè a les fàbriques els costa captar treballadores joves. Per exemple, vam parlar amb vuit persones que, quan van ser entrevistades, només portaven treballant a fàbriques de Yue Yuen alguns mesos. Set d'aquestes persones tenien entre 40 i 50 anys. L'edat mitjana de les plantilles, per tant, sembla que està augmentant. Això podria explicar perquè l'acció sindical tendeix a centrar-se en la seguretat social i, en concret, en les pensions.

Figura 3 Les principals regions productores de calçat a la província de Guangdong FONT: RECERCA PRÒPIA

Treball forçós: Vint-i-cinc de les persones enquestades (el 53%) van dir que havien estat forçades a fer hores extra. Negar-se a fer aquestes hores suposa càstigs com ara amenaces d'amonestacions, reducció de prestacions, descensos i abusos verbals. Moltes d'elles deien que depenien tant de la paga per fer hores extra que la consideraven una part important del seu salari habitual. Per aquesta raó, moltes persones no se sentien obligades a fer hores extres, fins i tot quan aquestes superaven les 30h al mes.

Discriminació de les dones: Només 25 persones enquestades (53%) van dir que les dones obtenen una baixa per maternitat pagada. I 9 d'aquestes 25 van de-

clarar que, durant la baixa per maternitat, els salaris es computaven sobre la base del salari mínim en comptes del salari mitjà com estipula la llei. Nou persones (19%) van dir que la direcció tractava igual dones i homes i 14 (30%), 12 d'elles dones, van dir que havien estat víctimes d'abusos verbals.

Figura 4 Llocs investigats FONT: RECERCA PRÒPIA

Drets d'associació i negociació col·lectiva: El govern provincial de Guangdong va introduir un marc general per a la negociació col·lectiva per prevenir vagues imprevistes i fomentar l'estabilitat econòmica. No obstant això, *lobbistes* i associacions industrials van rebutjar les disposicions dissenyades per facilitar la negociació col·lectiva. La pressió va resultar eficaç: diversos articles polèmics van ser revisats, suavitzats o, fins i tot, rebutjats i, en el seu lloc es van adoptar nous articles més convenients per a la indústria. Per aquest motiu, la legislació finalment aprovada -en vigor des de l'1 de gener de 2015- va resultar ser molt menys progressista del que esperaven les organitzacions defensores dels drets laborals.

Quaranta-tres persones entrevistades van dir que desconeixen com s'escollien els representants sindicals. Trenta-set d'elles (79%) han estat testimonis de vagues i accions policials a les seves fàbriques. Tot i així, el sindicat no va exercir un paper fonamental ni en l'organització de la vaga ni en la defensa de les persones treballadores que van ser criminalitzades per la seva participació en l'acció. Les branques sindicals de les fàbriques estudiades no han fet res, ara per ara, per començar processos de negociació col·lectiva. Els resultats del nostre estudi revelen que la *All-China Federation of Trade Unions (ACFTU)* o bé no està present a les fàbriques estudiades o bé ignora les seves obligacions legals.

Salaris dignes: El salari mitjà mensual de les persones entrevistades era de 3.033 Yuanes (410 euros). Les entrevistes mostren que, per cobrir les seves necessitats bàsiques, les persones treballadores necessitarien un salari mínim de 4.349 Yuanes (590 euros) mensuals. Aquesta xifra és molt més gran que la calculada per la campanya d'Asia Floor Wage², que estableix un salari digne de 3.847 Yuanes (523 euros). Tot i així, aquest còmput es va realitzar sobre la mitjana de tot el país. El

nivell de vida a Guangdong és superior a la mitjana nacional i, de fet, ha anat en augment en els darrers anys.

Hores de feina: Freqüentment, les fàbriques no compleixen amb la legislació nacional. Les persones entrevistades treballaven 10,6 hores diàries de mitjana. Només 9 (19%) comptaven amb una jornada laboral de 8 hores i 10 d'elles (21%) treballaven més d'11 hores diàries.

El Sr. Hu³, de 42 anys.

- Va treballar durant 5 anys en una fàbrica de Yue Yuen a Dongguan com a pintor a pistola.
- Acomiadat sense avis previ l'any 2014 després d'una vaga.
- Salari mensual: al voltant de 2.900 Yuanes (391 euros).
- Hores de feina: 212 al mes (incloent 36 hores extra).

Pintar a pistola és una feina difícil, bruta i perillosa, ja que les pintures i els vernissos contenen substàncies tòxiques. Es passava tot el dia dret entre gasos nocius. Durant aquest temps, un company de treball va caure malalt de leucèmia.

El 14 d'abril de 2014, quan desenes de persones treballadores de Yue Yuen a Dongguan es van declarar en vaga, el senyor Hu va presenciar com la policia apallissava els vaguistes. Quan va treure el seu telèfon mòbil de la butxaca, una càmera de la policia va sospitar que estava fent fotos i cinc o sis policies se'l van emportar arrossegant-lo, donant-li puntades de peu i esbatussant-lo. Llavors va caure inconscient. A la comissaria va ser de nou agredit brutalment per la policia. Després se'l van emportar ferit a l'hospital. Quan van determinar que les seves ferides no posaven en risc la seva vida, agents de la policia el van encadenar al llit i van prohibir al personal sanitari tractar-lo. Quan el sr Hu va exigir atenció mèdica, un policia el va colpejar al cap amb tanta força que es va tornar a quedar inconscient. Durant l'interrogatori, dut a terme més tard el mateix dia a la comissaria, va patir abusos verbals i va ser portat a una clínica psiquiàtrica. Allà se li va denegar l'aigua i, per calmar la seva set, va haver de beure's la seva pròpia orina. Va ser brutalment maltractat de nou, tant per la policia com pel personal de la clínica. Va passar la nit encadenat al llit, sense poder beure, menjar o anar al lavabo. A la fàbrica, acusat d'esvalotador i líder de la vaga, va ser acomiadat. No va rebre cap indemnització ni per part de la fàbrica ni de la policia. Actualment, el sr. Hu encara pateix per les seves ferides: les limitacions físiques conseqüència dels maltractaments no li permeten trobar una nova feina. Gairebé dos anys després dels fets, segueix assetjat per malsons.

1 N.T. En català: "Federació de Sindicats de (tota la) Xina"
2 <http://asia.floorwage.org/what>
3 El nom no és real per protegir la identitat del treballador

Salut i seguretat: La implementació de la legislació nacional sobre salut i seguretat professional en la indústria del calçat acostuma a ser laxa. Trenta-sis de les persones entrevistades (77%) consideraven els seus llocs de feina inapropiats a causa de les males olors, ventilació

insuficient, calor, soroll i presència de maquinària perillosa. Vint-i-nou persones (62%) havien de treballar dretes o en seients incòmodes. Trenta-una (61%) treballaven amb productes químics, però només 16 (34%) van ser informades sobre els riscos que comporta la manipulació dels productes en qüestió. De fet, personal de la fàbrica Stella va afirmar que els productes químics no estaven etiquetats. Només 8 persones entrevistades (17%) rebien formació sobre salut i seguretat a la feina de manera regular. A més, la vestimenta de protecció sovint era insuficient. Per exemple, les mascaretes respiratòries no s'han d'utilitzar més de 8 hores. No obstant això, personal de la fàbrica Stella va dir que només rebien una o dues mascaretes a la setmana.

Vint-i-sis persones entrevistades (55%) van declarar que elles mateixes o algunes de les seves companyes havien patit problemes de salut relacionats amb el seu treball. Les malalties professionals més comuns eren la intoxicació per benzè i els problemes a la pell derivats del contacte amb productes químics. Trenta persones (64%) van dir que elles o algunes de les seves companyes havien sofert lesions derivades de la seva feina. Les lesions més comuns es focalitzaven en les mans, causades per la maquinària utilitzada en la fabricació de calçat.

Indemnització per reubicació: La qüestió de la reubicació és rellevant perquè les empreses de calçat de la província de Guangdong estan tancant, acomiadant milers de persones com va ocórrer, per exemple, a la fàbrica de Lide. El personal es va assabentar dels plans per a la reubicació l'any 2014.

Vam entrevistar 13 persones treballadores de Lide (10 dones i 3 homes). No se'ls va informar de manera oficial, sinó que la notícia els va arribar per un filtració. Les persones treballadores van reaccionar amb una vaga des de desembre de 2014 fins a abril de 2015, exigint una indemnització raonable. La vaga, que va comptar amb una àmplia cobertura mediàtica, es va considerar un èxit. Lide

Concentració en solidaritat amb les treballadores xineses en vaga. FOTO: SACOM HONGKONG/FLICKR.COM

Informació de la publicació:

Publica: Federació SETEM
C. Gaztambide, 50, 28015 Madrid
915 499 128
www.setem.org
comunicacion@setem.org

Publicada a Barcelona el maig de 2016

Autores: Anton Pieper (Südwind e. V. Institut für Ökonomie und Ökumene, Alemanya) i Felix Xu (Globalization Monitor, Hong Kong)

Coordinació: Lena Bullerdieck (INKOTA-netzwerk, Alemanya)

Traducció: Carla Liébana (SETEM Catalunya)

Edició: Carla Liébana (SETEM Catalunya), Alba Trepal (Federació SETEM)

Maquetació: Concepte Gràfic

Els problemes de salut de les persones que treballen en la producció de calçat estan sovint relacionats amb la manipulació de productes químics tòxics sense la protecció adequada. FOTO: FRITZ HOFMANN

va accedir a indemnitzar, però va intentar pagar el mínim possible. En un principi l'empresa va insistir a pagar 68 euros per any treballat, però només fins a un màxim de cinc anys. Van haver de convocar una altra vaga perquè Lide es comprometés a pagar fins a sis anys treballats amb una quota basada en el salari mitjà mensual. La companyia no va acceptar totes les demandes però els treballadors i les treballadores es van sentir satisfetes amb els resultats de la negociació de manera unànime. Per això, la vaga del personal de Lide es considera un bon exemple d'una protesta exitosa de la societat civil, emparada per la legislació laboral. El cas de Lide també és un clar exemple de com les empreses tracten de fer servir la reubicació i el tancament de fàbriques per evitar complir amb les seves responsabilitats de cara a les plantilles. Aquests han de fer servir tots els mitjans al seu abast per defensar els seus drets: tant les vies legals com ara les vagues.

Recomanacions: Es requereixen seriosament millores de les condicions laborals tant a les fàbriques investigades com en la indústria del calçat en general. Per aquest motiu, recomanem amb urgència que la Xina ratifiqui i implementi la Convenció 87 de la OIT (Organització Internacional del Treball) sobre la llibertat d'associació i la Convenció 98 de la OIT sobre el dret a la negociació col·lectiva. S'ha de garantir per llei a les persones treballadores el dret a fundar i gestionar sindicats independents. El personal ha de tenir dret a vaga. S'ha de condemnar la violència policial contra les vagues. A més recomanem que el govern regional de Guangdong ofereixi una major protecció a les persones treballadores més joves, per exemple, que se'ls prohibeixi fer hores extra, com ja s'ha fet en altres províncies. Creiem que el problema dels treballs forçats només es resoldrà si els treballadors i les treballadores de la indústria del calçat a la Xina reben un salari digne i una jornada laboral de 8 hores.

CANVIA DE SABATES és un consorci de 15 organitzacions europees i 3 d'asiàtiques. Defensem que els treballadors i les treballadores de la indústria del calçat tenen dret a un salari digne i a la protecció de la salut i la seguretat a la feina. També que els consumidors i les consumidores tenim dret a productes segurs i a la transparència en el procés de producció de les sabates.

Aquesta fitxa tècnica s'ha elaborat amb el suport econòmic de la Unió Europea. Els continguts d'aquesta fitxa són responsabilitat única de SETEM i en cap cas es pot considerar que reflecteixen les opinions de la Unió Europea.

